

Já, François Villon...

TORONTO, Masaryktown
Prague Restaurant -17. a 18. februára 2001

Večer poézie z balád a testamentov François Villona v prekladoch Jarmily Loukotkovej, Otakara Fischera, Jána Smreka a Jána Kostru zostavila a dramatisovala Brigita Hamvašová

Osoby a obsadenie

Hostinská.....Lenka Nováková
"Slečny"...Žaneta.....Majka Fraňková
a Blanka.....Romana Hrdličková
Starena.....Zdenka Novotná
Mních.....Saša Trentchev
"Páni"...Montigny.....Jiří Benda
a Tabario.....Laci Hamvaš
"Študenti"...Hráč.....Viktor Matejkovič
a Básnik.....Peter Hamvaš
François Villon.....Ivan Rázl

Hudba.....Milan Novák
Milan Bučil
Hudobníci.....Jiří Grosman (gitara)
Milan Brunner (flauta)
Choreografia.....Lenka Nováková
Kostýmy.....Ema Nováková
Sylvia Galvánková
Rekvizity.....Saša Trentchev
Scéna.....Laci Hamvaš
Réžia.....Brigita Hamvašová

Herci a režisérka ďakujú Novému divadlu, Board of directors of Harmony a Prague restaurant za pomoc pri organizácii skúšok a v propagácii predstavenia.

*Z rozhovoru s Brigitou Hamvašovou,
Nový Domov - február, 2001*

...Villonov Veľký testament je jedna z tých kníh, ktorú si milovníci poézie, idúcky na kraj sveta, berú so sebou. Či už pre útechu, vtipnosť a šťavnatosť veršov, ironickosť a srdnatosť rôznych závetí, a dost často aj preto, že ich neprestáva fascinovať tajuplnosť básnikovho osudu, ktorý Jarmila Loukotková tak živo zobrazila v románe Navzdory básnik zpívá.

...Počet umeleckých a teoretických kníh o básnikovi dnes prevyšuje samotný rozsah jeho diela. Toto však neznamená, že by niekedy v blízkej budúcnosti zmizli dva otázky zdobiace rok Villonovho narodenia a úmrtia, roky 1431 a 1463. Vieme iba to, že pravdepodobne zomrel mladý. Výtržník, bitkár, zlodej, a možno nie z vlastnej viny aj vrah, odsúdený na smrť a omilostený, ale vždy - veľký básnik. Rebelant a novátor aj v poézii. Jeho verše sa do dnešného dňa a všade na svete čítajú, potichu i nahlas. Podmanenému publiku ich prednášajú nielen skúsení profesionálni herci, ale aj amatérski recitátori, a to nielen na pódiumoch, ale veľmi často aj v užšom kruhu priateľov, pri sviečke a dobrom červenom víne. Tam Villon žije, tam sa mu darí najlepšie. Do takéhoto kruhu poslucháčov by sme chceli jeho veselé, temperamentné i trpké a zádušné verše vrátiť.

...Večer poézie s názvom **Já, Francois Villon...** sa snaží vytvoriť príbeh o Villonovi na základe jeho diela. Buduje z balád a testamentov také dramatické situácie, ktoré v istom oblúku zrkadlia osud básnika, od búrlivej, bakalárskej mladosti po osamelosť a vyhnanstvo štvanca. Nie je to nápad nový, a ani nie tak celkom môj. V dramatisácii Villonových veršov som sa opierala o svoju školskú, dramaturgickú skúsenosť a o divácky zážitok z predstavenia Balady a testamenty, v ktorom vystupovali herci bratislavskej Poetickej scény. Inšpirácia opierajúca sa o bezprostredný kontakt s účinkujúcimi pretrvala viac ako tri desaťročia a našla si svoje miesto v novom scenári.

...Rovnako ako vtedy, aj v našom dnešnom predstavení sa pri pohári vína nestretávajú ľudia, ktorí nám prišli recitovať básne. Pri stole sedia, prekárajú sa a navzájom vysmieávajú Villonovi kumpáni a dievčence ľahších mravov, t.j. štangasti stredovekej krčmy. Pijú vino, spievajú, tancujú, milkujú sa a hovoria vo veršoch. Villonových, samozrejme. Prvá polovica večera je veselá a rozpustilá, druhá vážnejšia, meditatívna, Villon odchádza. Ale my už vieme, že nie nadhlo, že sa zas a za každým vráti, keď si naňho skupina nadšencov, v našom prípade česky a slovensky hovoriacich hercov torontského Nového divadla, spomenie. Aj o tomto je náš večer poézie s posolstvom, ktoré nezovšednelo ani po piatich storočiach.

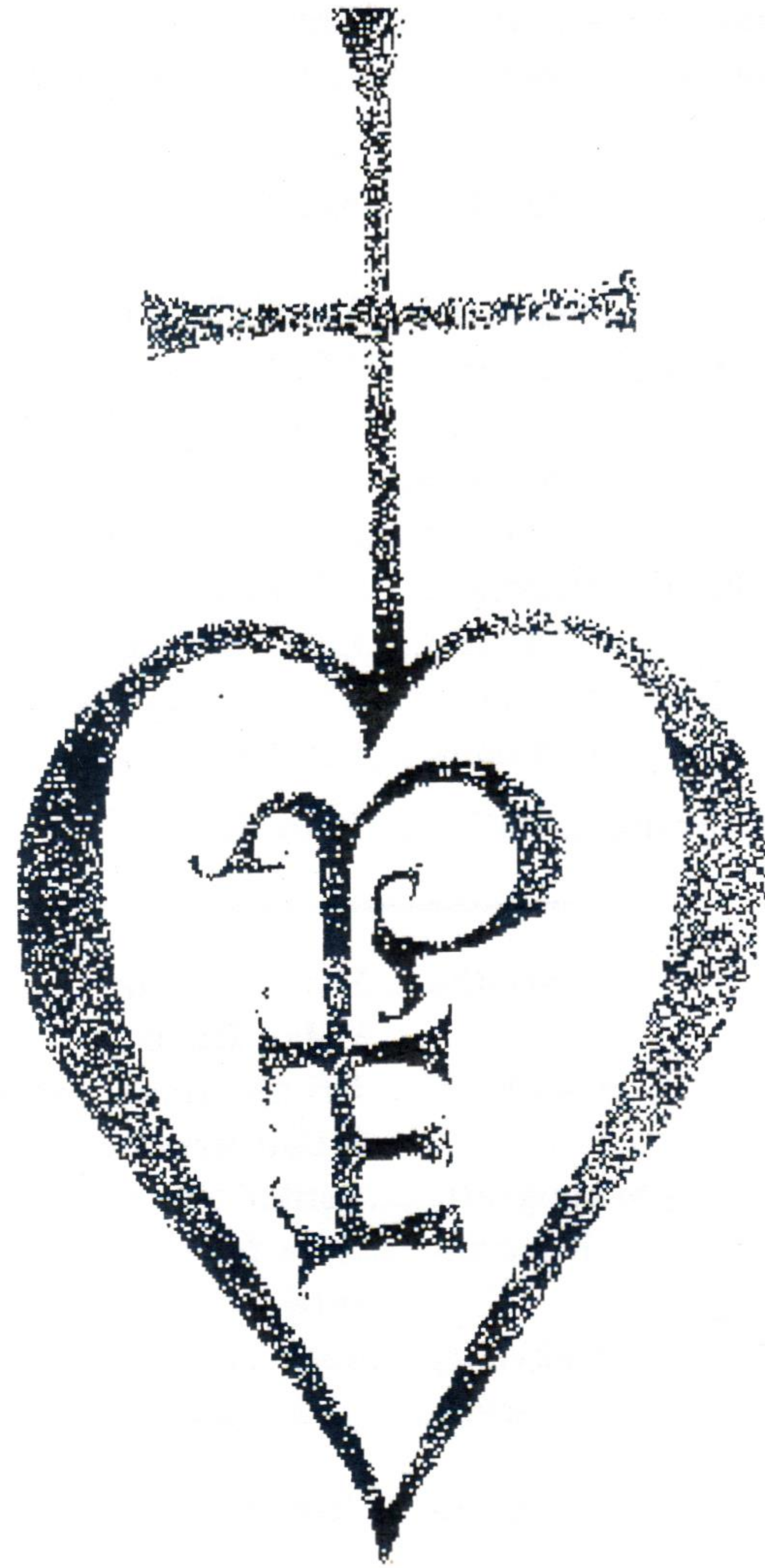
BALADA

Já u pramene jsem, a žízni hynu;
horký jak oheň, zuby drkotám;
dlím v cizotě, kde mám svou domovinu;
ač blízko krbu, zimnici přec mám;
nahý jak červ, oděn jak prelát sám;
směji se v pláči, doufám v zoufání;
mně lékem je, co jiné poraní;
mně při zábavě oddech není přán;
já sílu mám, a žádný prospěch z ní,
srdečně přijat, každým odmítán.

Jen to mi nesporné, co plno stínů;
kde světlý den, tam cestu sotva znám;
kde průzračnost, tam výkladem se minu;
svou znalost vděčím náhlým náhodám;
vše vyhráváje, čím dál smolněj hrám;
Dím "dobrý večer", jitro-li se skví;
když ležím naznak, strach mám z padání,
bohatství čekám, ničí nejsem pán;
mám vše, co chci, - nic, na čem srdce lpí -,
srdečně přijat, každým odmítán.

K věcem, jichž neznám, horoucně se vinu,
ženu se k cíli, jehož nežádám;
kdo ke mně vlídný, tomu dávám vinu;
kdo mluví pravdu, tomu lhářů lám;
můj druh je ten, kdo vemluví mně klam
a "labut' černá je jak havran" dí;
v tom spojence zřím, kdo mi ublíží;
mně jedno, jsem -li šalbě vepsí dán;
srdečně přijat, každým odmítán.

Ó, Pane, ty víš jak těžko se mi žilo;
někdy střízliv, pak mně něco spilo;
hráč a tulák do všech světa stran;
srdečně přijat, každým odmítán.

Já, François Villon...

BALADA NA ZÁVER VELKÉHO TESTAMENTU

Tu končí testament i trud
pre chudáčika, pre Villona.

Prídite, priatelia i l'ud,
na pohreb po zaznení zvona.
V červenom ornáte sa koná,
bo umrel ako lásky martýr.
Pri vlastných gul'kách sl'ub ten konal,
prv než si v inde zjednal kvartír.

Čo o tom vraví, nie je blud,
ved' všetky ženské, bez zákona,
tak hnávali ho - Boh ich súd' ! -

že odtiaľto do Roussillona
pri každom kre a húští stonal,
na každom plote gate stratil.
Bol bez kutne i pantalóna,
prv než si v inde zjednal kvartír.

A keď si preňho prišla Smrt'
- jediná milosrdná ona -
handry mu kryli biednu hrud',
nič iné nemal - bol jak tōňa.

Bodali ho jak osy koňa,
keď s láskami chcel ešte žarty.
Túžbami umorený skonol,
prv než si v inde zjednal kvartír.

Čo spravil, keď už hlinu voňal ?
Vel'ký džbán pritisol si na rty
a pustil v krk glg morillona.
Prv než si v inde zjednal kvartír.

Balada - epitaf

Kdož, lidé bratří, přežili jste nás,
nebuďte na nás krutí v srdcích svých:
tím spíše Tvůrce milost vám dá zas,
čím hloub vás nešťastníků dojme hřích.
Zde zříte pět či šest nás visících:
to tělo, jež jsme zvyklí byli pásti,
tlí sežráno; nás vizte se tu trásti —
nás: kosti, jež se v prach a popel mění.
Nechť nikdo nesměje se naší strasti,
však Boha proste, ať k nám tvrdý není!

L'EPITAPHE VILLON

Freres humains qui après nous vivez
N'ayez les cuers contre nous endurcis
Car se pitié de nous povres avez
Dieu en aura plus tost de vous mercis,
Vous nous voiez cy attachez cinq, six,
Quant de la chair que trop avons nourrie
Elle est pieça devorée et pourrie
Et nous les os devenons cendre et pouldre,
De nostre mal personne ne s'en rie
Mais priez Dieu que tous nous vueille absouldre.

VILLON'S EPITAPH

Brother humans who after us live on
Do not make your hearts hard against us
For if you show pity to wretches like us
God will the sooner show mercy to you,
You see us, five or six, hanging here,
As for the flesh we pampered too much
A little while ago it was eaten and rotted away
And we the bones turn into ashes and dust,
Let no one make jokes at our fate
But pray God that He will absolve us all.